

TBMM

(S. Sayısı: 517)

Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/853)

Not: Tasarı Başkanlıkça; esas olarak Dışişleri Komisyonuna; tali olarak Plan ve Bütçe ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

21/4/2010

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-37/1738

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 18/4/2010 tarihinde kararlaştırılan “Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti arasında 14 Temmuz 2009 tarihinde Santiago’da imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması (STA), taraflar arasında, Dünya Ticaret Örgütü ile Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (1994) prensipleri doğrultusunda, aşamalı olarak bir serbest ticaret alanı tesis edilmesini öngören tercihli bir anlaşmadır.

Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ile Gümrük Birliği’nin işleyişine ilişkin kuralları belirleyen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı’nın bir gereği olarak, dış ticaret politikasını AB’nin Ortak Ticaret Politikası ile uyumlaştırmaktadır. Şili ile AB arasında ise 29 Nisan 2002 tarihinde imzalanmış ve 1 Şubat 2003 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan bir Ortaklık Anlaşması mevcuttur. Bu Anlaşma ile Şili tarafınca AB menşeli sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri kademeli olarak indirime tabi tutulmuş ve söz konusu indirim takvimi 1 Ocak 2010 tarihinde sona ermiştir. Ayrıca, Anlaşma kapsamında tarım ürünleri ticaretinde de kapsamlı bir liberalizasyona gidilmiştir. Bu durum, Türkiye’nin de Şili ile bir STA imzalamak üzere girişimde bulunmasını teşvik etmiştir.

Türkiye-Şili STA’sı, sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ve eş etkili vergi ve önlemlerin kaldırılması başta olmak üzere; ticarete teknik engeller, tarım ürünlerindeki taviz değişimi, hayvan ve bitki sağlığı önlemleri, iç vergilendirme, yapısal uyum, damping, acil durumlar, devlet tekelleri, korunma önlemleri, ödemeler, menşe kuralları, fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları ve kurumsal hükümler konularında düzenlemeler içermektedir.

Anılan STA ile Türkiye, Şili menşeli sanayi ürünleri için uygulanan gümrük vergilerini STA'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kaldırmayı taahhüt etmiş, Şili tarafı da 2007 yılı itibarı ile ülkemizin Şili'ye ihracatında değer olarak % 95 'lik kısmına tekabül eden sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini STA'nın yürürlüğe girdiği tarih itibarı ile kaldırmayı kabul etmiştir. Anılan ürünler dışında kalan ve 2007 yılı itibarı ile Şili'ye ihracatımızın yaklaşık % 5'lik kısmına tekabül eden ürünler için ise Şili tarafı, gümrük vergilerini 4 yıllık bir indirim takvimi kapsamında kademeli olarak kaldırmayı taahhüt etmiştir.

Tarım ürünlerinde ise Türkiye, belirli sayıda üründe tarife kotaları kapsamında ve/veya dönemsel temelde tarife indirimi gerçekleştirmeyi taahhüt ederken, Şili tarafı daha geniş bir açılım sağlayarak, sınırlı sayıda ürün hariç Türkiye menşeli tarım ürünleri ithalatında uyguladığı gümrük vergilerini herhangi bir kota sınırı olmaksızın kaldıracaktır. Bu kapsamda et ve sakatat, süt ve krema ile buğday Şili 'den alınan tavizlerde kapsam dışında bırakılan başlıca ürünlerdir. Ülkemizin Şili'ye taviz tanıdığı başlıca ürünler arasında belli başlı deniz mahsulleri, elma, üzüm gibi meyveler, şarap, meyve suları, işlenmiş tarım ürünleri gibi ürünler bulunmaktadır.

Türkiye-Şili STA'sı ile 2009 yılında yaklaşık 500 milyon dolar seviyesinde gerçekleşen Türkiye-Şili ticaret hacminin, ürün çeşitliliği de sağlanarak iki yıl içerisinde bir milyar dolar seviyesine çıkarılması hedeflenmektedir. Halen iki ülke arasında ticarete konu mallar arasında en yüksek paya sahip ürünler; ihracatımız açısından demir-çelik ürünleri, motorlu taşıtlar ve bazı kimyasallardan, ithalatımız açısından ise madencilik ürünleri (bakır ve alaşımları), ormancılık ürünleri, kimyasallar ve yaş meyve-sebzelerden müteşekkildir.

Anlaşmanın başlıca hedefleri; taraflar arasındaki ekonomik işbirliğinin artırılması, iki ülke halklarının yaşam standartlarının yükseltilmesi, mal ticaretindeki güçlüklerin ve kısıtlamaların kaldırılması, uygun rekabet koşullarının yaratılması ve tarafların üçüncü ülke piyasalarındaki ticaret ve işbirliğinin geliştirilmesi olup Anlaşma uyarınca sanayi ürünleri ile seçilmiş bir kısım tarım ürününde pazara giriş kolaylıkları tanınmaktadır.

Anlaşma, Tarafların üçüncü ülkelerle tercihli ilişki kurmasına engel teşkil etmemekte olup Taraflardan birinin yazılı fesih bildiriminde bulunması hali saklı kalmak üzere süresiz olarak imzalanmıştır.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No.: 1/853

8 Haziran 2010

Karar No.: 53

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 21/4/2010 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 28/4/2010 tarihinde tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 27/5/2010 tarihli 11 inci toplantısında Dışışleri Bakanlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde Anlaşma ile;

- Taraflar arasında Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren karşılıklı olarak ithalata ve ihracata uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin konulmayacağı,
  - Tarım ürünlerine sağlanan istisnalar,
  - Anlaşma kapsamındaki işletmelere ilişkin rekabet kuralları,
  - Taraf ülkelerin fikri mülkiyet haklarını korumaları ve koruma için alacağı tedbirler,
  - Anlaşmanın uygulanmasından sorumlu olmak üzere bir "Ortak Komite" kurulması ve Komitenin çalışma usulleri,
  - Anlaşma kapsamında çıkabilecek uyuşmazlıkların çözüm usulü,
  - Anlaşmanın yürürlüğe giriş tarihi ve geçerlilik süresi,
- gibi konularda düzenlemeler öngörülmüştür.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Latin Amerika'ya açılım politikamız çerçevesinde, imzalanan bu anlaşmanın önemli bir adım olduğu,
  - Bugüne kadar Türkiye'nin pek çok ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığı ve genel olarak bu anlaşmaların Türkiye'nin lehine çalışmakta olduğu,
  - Anlaşmayı akdedenlerin açık isim ve unvanlarının Anlaşma metninde yer alması hususunda Dışışleri Komisyonunun gösterdiği hassasiyet doğrultusunda eksikliğin nota teatileriyle giderildiği,
  - 2008 yılı itibarıyla Türkiye ile Şili arasında 474 milyon Dolar civarında bir dış ticaret hacminin bulunduğu ve bu rakamın yaklaşık 150 milyon Dolarını Türkiye'den Şili'ye yapılan ihracatın oluşturduğu,
- ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci, 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Komasyon üyelerinden Kütahya Milletvekili Hüseyin Tuğcu ve Tekirdağ Milletvekili Necip Taylan'ın Komasyon raporu üzerine özel sözcü olarak atanması Komasyon tarafından kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>H. Murat Mercan</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>	<i>Metin Yılmaz</i>
Eskişehir	Karabük	Bolu
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Çerçi</i>	<i>Tunca Toskay</i>	<i>Canan Kalsın</i>
Manisa	Antalya	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Abdurrezzak Erten</i>	<i>Abdullah Çalışkan</i>	<i>Hüseyin Tuğcu</i>
İzmir	Kırşehir	Kütahya
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye		Üye
<i>Metin Ergun</i>		<i>Necip Taylan</i>
Muğla		Tekirdağ
		(Bu raporun özel sözcüsü)

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ŞİLİ CUMHURİYETİ ARASINDA SERBEST TİCARET ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 14 Temmuz 2009 tarihinde Santiago’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı

M. Z. Çağlayan

Devlet Bakanı

S. A. Kavaf

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Ö. Dinçer

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

B. Arınç

Devlet Bakanı

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

F. Çelik

Devlet Bakanı

C. Yılmaz

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Millî Eğitim Bakanı

N. Çubukçu

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

N. Ergün

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Babacan

Devlet Bakanı

F. N. Özak

Devlet Bakanı

E. Bağış

Adalet Bakanı

S. Ergin

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

M. Demir

Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

T. Yıldız

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ŞİLİ CUMHURİYETİ ARASINDA SERBEST TİCARET ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İLE
ŞİLİ CUMHURİYETİ
ARASINDA
SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

DİBACE

Türkiye Cumhuriyeti ve Şili Cumhuriyeti (bundan sonra “Taraflar” veya uygun olduğu yerlerde “Türkiye” veya “Şili” olarak adlandırılacaklardır);

İktisadi işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunmak ve karşılıklı yarar sağlayan ikili ticareti desteklemek amacıyla, özellikle iktisadi işbirliği alanlarında dostane ilişkilerini geliştirmek ve güçlendirmek arzusuyla;

Tarafların kendi aralarında ve başlıca ticari ortakları ile geliştirdikleri işbirliğinden edindikleri tecrübeyi göz önünde tutarak;

Bu maksatla, özellikle serbest ticaret alanlarının kurulmasına dair hükümler olmak üzere, işbu araçların hükümlerine uygun olarak, Taraflar arasındaki ticarete engellerin tedricen ortadan kaldırılmasını hedefleyen hükümleri ortaya koymak hususunda kararlı olarak;

Ticaretlerinin ahenkli bir şekilde gelişmesini teşvik etmenin yanısıra ortak menfaat alanlarında karşılıklı işbirliğini artırmak ve çeşitlendirmek, böylece eşitliğe, ayrımcılık yapmamaya, haklar ve yükümlülükler arasında dengeye dayalı bir çerçeve ve destekleyici bir çevre yaratmak amacıyla faaliyetler üstlenmek hususunda hazır olduklarını beyan ederek;

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) vasıtası ile kurulan çok taraflı ticaret sisteminin güçlendirilmesi ve pekiştirilmesine katkıda bulunmaya kararlı olarak;

Sürdürülebilir kalkınma ile çevrenin korunması ve çevreye sahip çıkılması alanlarında ilişkilerini geliştirmek ve kendi ülkelerindeki çalışma şartlarını ve yaşam standartlarını geliştirmek ve temel işçi haklarını korumak, iyileştirmek ve güçlendirmek arzusuyla;

Aşağıda yer alan şekilde anlaşmışlardır:

BAŞLIK I

BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

MADDE 1

Bir Serbest Ticaret Alanı Tesis Edilmesi

İşbu Anlaşma'nın Tarafları, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994'ün (bundan sonra "GATT 1994" olarak adlandırılacaktır) XXIV'üncü Maddesi'ne uygun olarak bir serbest ticaret alanı tesis etmişlerdir.

MADDE 2

Amaçlar

İşbu Anlaşma'nın amaçları şunlardır:

- a) Taraflar arasındaki iktisadi işbirliğini artırmak ve geliştirmek ve iki ülke halklarının yaşam standardını yükseltmek;
- b) Taraflar arasındaki iktisadi ilişkilerin ahenkli şekilde gelişmesi yoluyla ticaretin genişlemesini teşvik etmek;
- c) mal ticaretindeki güçlükleri ve kısıtlamaları tedricen ortadan kaldırmak;
- d) ticaretteki engellerin kaldırılması suretiyle, dünya ticaretinin ahenkli şekilde gelişmesine ve genişlemesine katkıda bulunmak; ve
- e) Taraflar arasındaki ticarete adil rekabet koşullarını sağlamak.

MADDE 3

Diğer Uluslararası Anlaşmalarla İlişkiler

Taraflar, Dünya Ticaret Örgütü'nü kuran Marakeş Anlaşması (bundan sonra "DTÖ Anlaşması" olarak adlandırılacaktır) ve anılan Anlaşma bünyesinde müzakere edilmiş ve taraf olunmuş diğer anlaşmalarda ve taraf oldukları herhangi bir uluslararası anlaşmada yer alan hak ve yükümlülüklerini teyit ederler.

MADDE 4
Gümrük Birlikleri ve Serbest Ticaret Alanları

1. İşbu Anlaşma'da yer alan hiçbir hüküm, işbu Anlaşma ile öngörülen hak ve yükümlülükleri değiştirmedığı müddetçe Taraflardan herhangi birisi ile üçüncü ülkeler arasında gümrük birlikleri, serbest ticaret alanları veya diğer düzenlemelerin tesis veya muhafaza edilmesine engel teşkil etmez.
2. Gümrük birlikleri veya serbest ticaret alanları tesis veya tashih eden ve ihtiyaç olması halinde, Tarafların üçüncü ülkeler ile olan ticaret politikaları ile ilgili diğer başlıca konulara ilişkin istişareler, Taraflardan birinin talebi üzerine Ortak Komite'de yapılmalıdır.

MADDE 5
Genel Uygulamaya İlişkin Tanımlar

İşbu Anlaşma'nın amaçları kapsamında, başka türlü ifade edilmedikçe:

- a) **"Gün"** hafta sonları ve tatilleri de kapsar ve takvim günleri anlamındadır;
- b) **"Önlem"** bir Tarafça alınan; kanun, yönetmelik, kural, muamele, uygulama, karar, idari eylem veya herhangi başka bir şekilde her türlü önlem anlamındadır;
- c) **"Yayımlamak"** yazılı usulle veya internette yapılan yayımları içerir.

BAŞLIK II

EŞYANIN PAZARA GİRİŞİ

FASIL I ORTAK HÜKÜMLER

MADDE 6 Ulusal Muamele

Her bir Taraf, GATT 1994'ün III'üncü Maddesi ve anılan Maddenin yorumlayıcı notları gereğince, diğer Tarafın mallarına Ulusal Muamele sağlayacaktır ve bu amaç doğrultusunda GATT 1994'ün III'üncü Maddesi ve anılan Maddenin yorumlayıcı notları *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma kapsamına dahil edilmiş ve işbu Anlaşma'nın bir parçası haline getirilmiştir.

MADDE 7 Eşyanın Tasnifi ve Kıymeti

1. Taraflar arasındaki ticarete eşyanın tasnifi, her bir Tarafın Armonize Eşya Tanımlaması ve Kodlama Sistemi (bundan sonra "Armonize Sistem" veya "AS" olarak adlandırılacaktır) ile uyumlu olan tarife nomenklatüründe belirtilen şekilde olacaktır.
2. Taraflar arasında ticarete konu eşyanın kıymetinin belirlenmesi amacıyla, GATT 1994'ün VII'nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma'nın I'inci Bölümünün hükümleri, olabilecek değişiklikleri ile birlikte, *mutatis mutandis* olarak uygulanacaktır.

MADDE 8 Gümrük Vergisi

Gümrük vergisi, eşyanın ihracatı veya ithalatında uygulanan her türlü vergi veya harcı; söz konusu ihracat ve ithalat ile bağlantılı olarak uygulanan her türlü ilave vergi veya ilave harç da dahil olmak üzere kapsar, ancak şunları kapsamaz:

- a) işbu Anlaşma'nın 59'uncu Maddesi ile uyumlu olarak uygulanan dahili vergiler veya diğer dahili harçlar;
- b) işbu Anlaşma'nın 34'üncü Maddesi ile uyumlu olarak uygulanan dampainge karşı veya telafi edici vergiler; ve
- c) işbu Anlaşma'nın 14'üncü Maddesi ile uyumlu olarak uygulanan resim veya diğer harçlar.

MADDE 9

Temel Vergiler

1. Her bir ürün için, işbu Anlaşma ile tesis edilen müteselsil indirimlerin uygulanacağı temel vergi, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte Tarafların yürürlükteki En Çok Kayrılan Ülke (MFN) vergileridir.
2. İşbu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonra, özellikle DTÖ'deki tarife müzakerelerinden kaynaklanan indirimler olmak üzere, *erga omnes* temelde tarife indirimi yapılması halinde, söz konusu indirilmiş vergiler, indirimlerin yapıldığı tarihten itibaren birinci fıkrada belirtilen temel vergilerin yerini alacaktır.
3. Taraflar, kendi temel vergilerini birbirlerine bildireceklerdir.

MADDE 10

Menşe Kuralları ve Gümrük İdareleri Arasında İşbirliği

1. İşbu Anlaşma'nın V sayılı Ek'i menşe kurallarını ve ilgili idari işbirliği yöntemlerini ortaya koymaktadır.
2. V sayılı Ek'in etkili olarak uygulanması ve işletilmesi amacıyla, Taraflar bir Gümrükler ve Menşe Kuralları Alt Komitesi kurmuşlardır. Gümrükler ve Menşe Kuralları Alt Komitesi'nin işlevleri şu şekilde olacaktır:
  - a) V sayılı Ek'in uygulanması ve işletilmesinin gözden geçirilmesi;
  - b) bulgularının Ortak Komite'ye rapor edilmesi;
  - c) V sayılı Ek ile ilgili olan ve Taraflar arasındaki mal ticaretinin kolaylaştırılması amacıyla iyileştirilecek alanların tespit edilmesi; ve
  - d) işbu Anlaşma'nın 54'üncü Maddesi uyarınca Ortak Komite tarafından verilebilecek diğer işlevlerin icra edilmesi.
3. Gümrükler ve Menşe Kuralları Alt Komitesi, Taraflarca mutabık kalınacak şekilde toplanacaktır.
4. Gümrükler ve Menşe Kuralları Alt Komitesi, Tarafların yetkili makamlarının temsilcilerinden oluşacaktır. İhtiyaç duyulması halinde, diğer resmi makamlar Gümrükler ve Menşe Kuralları Alt Komitesi'ne davet edilebilir.
5. Gümrükler ve Menşe Kuralları Alt Komitesi'nin çalışma usul ve esasları Ortak Komite'nin ilk toplantısında belirlenecektir.

MADDE 11
Mali Nitelikteki Gümrük Vergileri

İthalat üzerindeki gümrük vergilerinin kaldırılmasıyla ilgili hükümler mali nitelikteki gümrük vergilerine de uygulanacaktır.

MADDE 12
İhracat Üzerindeki Gümrük Vergileri ve Eş Etkili Vergiler

1. Taraflar arasında ihracat üzerindeki bütün gümrük vergileri ve eş etkili vergiler işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte kaldırılacaktır.
2. İşbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Taraflar arasındaki ticaretle, ihracat üzerine hiçbir yeni gümrük vergisi veya eş etkili vergi konulmayacaktır.

MADDE 13
İthalat ve İhracat Kısıtlamaları

İşbu Anlaşma'da aksi belirtilmediği ve GATT 1994'ün XI'inci Maddesi ve anılan Maddenin yorumlayıcı notları ile uyumlu olmadığı sürece; Taraflardan hiçbiri, diğer Tarafın herhangi bir ürününün ithalatına veya diğer Tarafa yönelik herhangi bir ürünün ihracatına veya ihraç edilmek üzere satışa konulmasına hiçbir yasak veya kısıtlama getiremez veya muhafaza edemez; ve bu amaca yönelik olarak GATT 1994'ün XI'inci Maddesi ve anılan Maddenin yorumlayıcı notları *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma kapsamına dahil edilmiş ve işbu Anlaşma'nın bir parçası haline getirilmiştir.

MADDE 14
Resim ve Diğer Harçlar

Her bir Taraf, GATT 1994'ün VIII'inci Maddesi ve anılan Maddenin yorumlayıcı notları uyarınca, ithalatta veya ihracatta alınan yahut bunlarla ilgili olarak hangi özellikte olursa olsun uygulanan tüm resim ve harçların (gümrük vergileri, dahili vergiye veya diğer dahili harçlara denk harçlar, GATT 1994'ün III'üncü Maddesinin ikinci fıkrası ile uyumlu olarak uygulanan ve dampainge karşı ve telafi edici vergiler hariç olmak üzere), verilen hizmetin yaklaşık değeri ile sınırlı olmasını ve yerli eşyaya dolaylı koruma sağlamamasını, yahut ithalat veya ihracatta mali amaçla uygulanan vergi niteliğinde olmamasını teminat altına alacaktır.

MADDE 15

Yeniden İhraç ve Ciddi Kıtlık

1. İşbu Anlaşma'nın 13'üncü Maddesinin hükümlerine uyulması:

- a) ilgili ürünün, işbu Anlaşma'nın ihracatçı Tarafının ihracat miktar kısıtlamaları, ihracat vergileri yahut eş etkili önlemler veya vergiler uyguladığı bir üçüncü ülkeye yeniden ihracına;
- b) ihracatçı Taraf için elzem bir üründe ciddi kıtlığa veya ciddi kıtlık tehdidine; veya
- c) belli ürünlerin fiyatlarının bir hükümet istikrar planının parçası olarak dünya fiyatının altında tutulduğu dönemlerde, yerli maddelerin yerli imalat sanayii için zaruri olan miktarında bir kıtlık olmasına;

yol açmakta ise ve yukarıda belirtilen durumların, ihracatçı Taraf için büyük güçlükler doğurması veya bunları doğurması ihtimalini ortaya çıkarması halinde, anılan Taraf, bu Maddede düzenlenen şartlar ve usullere göre uygun önlemleri alabilir.

2. Önlemlerin seçiminde öncelik, işbu Anlaşma'da yer alan düzenlemelerin işleyişini en az aksatacak olanlara verilmelidir. Bu önlemler, aynı şartların devam etmesi halinde, keyfi veya gerekçesiz bir ayrımcılık vesilesi olacak biçimde yahut ticaretin gizlice engellenmesi biçiminde uygulanamaz ve şartlar önlemlerin muhafaza edilmesini meşrulaştırmaya devam etmediğinde kaldırılmalıdır. Buna ilave olarak, birinci fıkranın (c) bendine göre alınabilecek önlemler, ilgili yerli imalat sanayinin ihracatını veya bu sanayiye tanınan korumacılığı artıracak şekilde işlememelidir ve işbu Anlaşma'nın ayrımcılığın önlenmesine ilişkin hükümlerine sapma getirmemelidir.

3. Birinci fıkrada yer verilen önlemler alınmadan önce, veya dördüncü fıkranın uygulanacağı durumların ortaya çıkması halinde, önlem alma niyetinde olan Taraf en kısa zamanda Taraflarca kabul edilebilir bir çözüm bulmak amacıyla Ortak Komite'ye ilgili tüm bilgileri vermelidir. Taraflar, Ortak Komite'de sorunlara son vermek amacıyla gerekli olan tüm araçlar üzerinde mutabakata varabilirler. Eğer konunun Ortak Komite'de ele alındığı 30 gün içerisinde mutabakat sağlanamazsa, ihracatçı Taraf, ilgili ürünün ihracatında bu Maddede belirtilen önlemleri uygulayabilir.

4. Ani müdahale gerektiren istisnai ve hassas durumların önceden bilgi verilmesine veya inceleme yapılmasına imkan vermediği hallerde, önlem alma niyetinde olan Taraf, vaziyetin ele alınması için gerekli olan ihtiyati önlemleri önceden uygulayabilir; ancak diğer Tarafa durumla ilgili olarak derhal bilgi vermelidir.

5. Bu Maddeye istinaden uygulanan herhangi bir önlem Ortak Komite'ye derhal bildirilmelidir ve şartlar izin verir vermez, özellikle anılan önlemlerin kaldırılmasına ilişkin bir takvim oluşturulması amacıyla bu Komite'de yapılacak düzenli istişarelere konu olmalıdır.

FASIL II GÜMRÜK VERGİLERİNİN KALDIRILMASI

BÖLÜM I SANAYİ ÜRÜNLERİ

MADDE 16

Kapsam

Bu Bölümün hükümleri, işbu Anlaşma'nın I sayılı Ek'inde sayılan ürünler hariç tutulmak üzere, Armonize Sistem'in 25 ila 97'nci fasılları arasında yer alan Taraf ülkeler menşeli ürünlere uygulanacaktır.

MADDE 17

İthalat Gümrük Vergileri ve Eş Etkili Vergiler

1. Şili menşeli malların Türkiye'ye ithalatında uygulanan gümrük vergileri işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte kaldırılacaktır.
2. Türkiye menşeli malların Şili'ye ithalatında uygulanan gümrük vergileri, işbu Anlaşma'nın II sayılı Ek'inde ve III sayılı Ek'inde sayılanlar hariç olmak üzere, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte kaldırılacaktır.
3. İşbu Anlaşma'nın II sayılı Ek'inde sayılan Türkiye menşeli malların Şili'ye ithalatında uygulanan gümrük vergileri, bu Ek'te yer alan takvime uygun olarak tedricen kaldırılacaktır.
4. İşbu Anlaşma'nın III sayılı Ek'inde sayılan malların ithalatında uygulanan gümrük vergileri bu Maddede yer alan tavizlere konu olmayacaktır.
5. İşbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Taraflar arasındaki ticarete, hiçbir yeni ithalat gümrük vergisi veya eş etkili vergi konulmayacaktır.
6. İşbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte, Türkiye ve Şili, aralarındaki ticarete ithalat gümrük vergilerine eş etkili vergileri kaldıracaklardır.

BÖLÜM II

TARIM, İŞLENMİŞ TARIM VE BALIKÇILIK ÜRÜNLERİ

MADDE 18

Kapsam

1. Bu Bölümün hükümleri, her bir Tarafın ülkesi menşeli temel tarım, işlenmiş tarım ve balıkçılık ürünlerine (bundan böyle "tarım ürünleri" olarak adlandırılacaktır) uygulanacaktır.
2. İşbu Anlaşma'nın amaçlarına göre, "tarım ürünleri" terimi, Armonize Sistem'in 01 ila 24'üncü Fasılları arasında yer alan ürünler ile işbu Anlaşma'nın I sayılı Ek'inde listelenen ürünler anlamına gelmektedir.

MADDE 19

Taviz Değişimi

1. İşbu Anlaşma'nın Tarafları, bu Bölümün hükümleri uyarınca IV sayılı Ek'te belirtilen tavizleri karşılıklı olarak tahsis edeceklerdir.
2. Taraflar, tarımın kendi ekonomilerindeki rolünü, tarım ürünleri ticaretinin gelişimini ve kendi tarım politikalarının kurallarını dikkate alarak, Ortak Komite'de, tarım ürünleri ticaretinde birbirlerine daha ileri tavizler verme imkanlarını araştıracaklardır. Şayet giriş koşullarını geliştirmek için bir karar alınır, Taraflar mevcut kotaların artırılmasını ve gümrük vergilerinin indirilmesini veya tamamen kaldırılmasını değerlendireceklerdir.

MADDE 20

Fiyat Bandı Sistemi

DTÖ Anlaşması kapsamında Şili'nin hak ve yükümlülükleri ile uyumlu olarak uygulanması ve Şili'nin GATT 1994 XXIV'üncü Maddesi kapsamında bildiri yapılan Anlaşma akdettiği veya gelecekte akdedeceği ülkeler de dahil hiçbir üçüncü ülkeden ithalata daha avantajlı muamele sağlamayacak şekilde olması koşuluyla, Şili, 18.525 sayılı Kanunu ile oluşturulan fiyat bandı sistemini veya bu Kanunun kapsadığı ürünler için daha sonra kurulacak ikame bir sistemi muhafaza edebilir.

BAŞLIK III

TİCARETE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

FASIL I

SAĞLIK VE BİTKİ SAĞLIĞI ÖNLEMLERİ

MADDE 21

Genel Hükümler

1. Taraflar birbirlerinin DTÖ Sağlık ve Bitki Sağlığı Anlaşması (bundan böyle “SBS Anlaşması” olarak adlandırılacaktır) kapsamındaki hak ve yükümlülüklerini teyit ederler.
2. Taraflar, sağlık ve bitki sağlığı konularındaki mevzuatlarını, keyfi veya haksız ayrımcılık şeklinde veya aralarındaki ticarete gizli kısıtlama aracı olarak uygulamayacaklardır.

MADDE 22

Amaçlar

Bu Fashın amaçları şunlardır:

- a) Taraf ülkelerdeki insan, hayvan ve bitki yaşamını veya sağlığını koruyarak gıda, bitki, hayvan ve bunların ürünlerinin ikili ticaretini kolaylaştırmak;
- b) sağlık ve bitki sağlığı önlemlerine dair istişareler ve uygulama ile ilgili olarak her bir Tarafın mevzuat ve usullerine dair karşılıklı anlayışı derinleştirmek;
- c) Tarafların sağlık ve bitki sağlığı konularından sorumlu yetkili makamları arasındaki işbirliğini güçlendirmek; ve
- d) sağlık ve bitki sağlığı konularında iletişimi, işbirliğini ve sorunların çözümünü geliştirmek için bir araç sunmak.

MADDE 23

Sağlık ve Bitki Sağlığı Konuları Alt Komitesi

1. Taraflar, işbu Anlaşma ile her bir tarafın sağlık ve bitki sağlığı konularından sorumlu temsilcilerinden oluşan bir Sağlık ve Bitki Sağlığı Konuları Alt Komitesi (bundan böyle “SBS Konuları Alt Komitesi” olarak adlandırılacaktır) kurmak konusunda anlaşmışlardır. SBS Konuları Alt Komitesi faaliyetlerini Ortak Komite’ye rapor edecektir.

2. SBS Konuları Alt Komitesi aşağıdaki hususlar için bir zemin oluşturacaktır:
  - a) Taraflar arasında ticareti etkileyen veya etkileyebilecek sağlık ve bitki sağlığı önlemlerinin uygulanması veya geliştirilmesine ilişkin hususlarda istişarelerde bulunmak;
  - b) Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri Komitesi ve SBS Anlaşması'nda zikredilen diğer ilgili uluslararası kuruluşların toplantıları için konular, yaklaşımlar ve gündemlere ilişkin istişarelerde bulunmak;
  - c) sağlık ve bitki sağlığı konularında teknik işbirliği programlarını koordine etmek;
  - d) SBS Anlaşması'na dair özel uygulama konularına ilişkin karşılıklı anlayışı geliştirmek;
  - e) Tarafların sağlık ve bitki sağlığı konularında, bu konulardan sorumlu yetkili idareleri arasında ortaya çıkabilecek sorunların ele alınmasındaki ilerlemeyi gözden geçirmek; ve
  - f) (a) bendinde zikredilen istişare sürecine ilişkin olarak mutabakata varmak amacıyla konuları tartışmak.
3. SBS Konuları Alt Komitesi, Ortak Komite'nin ilk toplantısında oluşturulacak çalışma usullerine uygun olarak çalışmalarını icra edecektir.
4. SBS Konuları Alt Komitesi, taraflardan herhangi birinin talebi üzerine bu Fasılta ortaya çıkacak her konuyu görüşmek üzere toplanacaktır.
5. Taraflar, bu Fasılın daha iyi uygulanması için irtibat noktaları belirlemek konusunda anlaşmışlardır.

FASIL II TEKNİK DÜZENLEMELER, STANDARTLAR VE UYGUNLUK DEĞERLENDİRME PROSEDÜRLERİ

MADDE 24 Amaçlar

Bu Fasılın amaçları, Tarafların DTÖ Ticarete Teknik Engeller Anlaşması'na (bundan böyle "TTE Anlaşması" olarak adlandırılacaktır) ilişkin hak ve yükümlülüklerine uygun olarak ticarete gereksiz engelleri önlemek, ortadan kaldırmak ve ikili işbirliğini geliştirmek suretiyle ticareti artırmak ve kolaylaştırmaktır.

MADDE 25

Uygulama Alanı ve Kapsam

1. İkinci fıkrada belirtilenin haricinde, bu Fesıl, Taraflar arasındaki mal ticaretini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilecek, TTE Anlaşması'nda tanımlanan tüm standartlara, teknik düzenlemelere ve uygunluk değerlendirme prosedürlerine uygulanır.
2. Kamu kurumlarınca, kamu alımları için hazırlanan insan ve bitki sağlığı önlemleri ve teknik özellikler bu Fesılın hükümlerine tabi değildir.

MADDE 26

Tanımlar

Bu Fesılın amaçları için, TTE Anlaşması'nın 1 sayılı Ek'inde yer alan tanımlar uygulanır. Bu itibarla, DTÖ Ticarete Teknik Engeller Komitesi'nin, TTE Anlaşması'nın ikinci ve beşinci maddeleri ile 3 sayılı Ek'ine ilişkin Uluslararası Standartların, Rehberlerin ve Tavsiyelerin Geliştirilmesi Kararı da uygulanır.

MADDE 27

Temel Haklar ve Yükümlülükler

Taraflar birbirlerinin TTE Anlaşması'ndan kaynaklanan karşılıklı hak ve yükümlülüklerini teyit ederler.

MADDE 28

Ticaretin Kolaylaştırılması

1. Taraflar, aralarındaki ticaretin kolaylaştırılması amacıyla standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirme prosedürleri alanlarında ikili işbirliğini artıracaklardır.
2. Bu amaçla, Taraflar belirli konu veya sektörler için uygun olabilecek standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirme prosedürlerini göz önünde bulundurularak ticareti kolaylaştırıcı ikili inisiyatifler belirlemek için çabalayacaklardır. Bu inisiyatifler teknik düzenlemeler ve standartların uyumlu ve/veya denkliği gibi düzenleyici konular, uluslararası standartlarla uyum, üreticinin uygunluk beyanına itimat ve uygunluk değerlendirme kuruluşlarının değerlendirilmesinde akreditasyonun kullanımı konularında işbirliğinin yanı sıra, uygunluk değerlendirme prosedürlerinin sonuçlarının tanınması konusunda işbirliğini içerebilir.

MADDE 29

Şeffaflık

1. Taraflar, taslak teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirme prosedürlerine ilişkin ilgili tarafların yorum yapması imkanının sağlanması dahil olmak üzere, şeffaflığın karar alma sürecindeki önemini kabul ederler. Taraflardan biri TTE Anlaşması'nın ikinci Maddesinin dokuzuncu fıkrası ya da beşinci Maddesinin altıncı fıkrası uyarınca bir bildirim yayımladığında;
  - a) bildirimde önerilen teknik düzenleme ya da uygunluk değerlendirme prosedürünün amacını ve önerdiği yaklaşımın gerekçesini açıklayan bir ifadeye yer verecek ve
  - b) bildirim DTÖ'ye göndermesiyle eş zamanlı olarak, taslağı karşı Taraf'ın TTE Anlaşması'nın 10'uncu Maddesi uyarınca belirlenen bilgi bildirim merkezine elektronik olarak iletacaktır.

Her bir Taraf, (b) bendi çerçevesinde taslağın diğer Tarafa iletilmesinden sonra yazılı yorumda bulunulabilmesi için, mümkün olması durumunda en az 60 gün süre tanıyacaktır.

2. Taraflardan biri TTE Anlaşması'nın ikinci Maddesinin 10'uncu fıkrası veya beşinci Maddesinin yedinci fıkrası kapsamında bir bildirim yaptığında, bildirim eş zamanlı olarak birinci fıkranın (b) bendinde atıfta bulunulan bilgi bildirim merkezi aracılığıyla elektronik olarak diğer Tarafa iletacaktır.
3. Diğer Tarafın talebi üzerine, bir Taraf, kabul ettiği ya da kabul etmeyi planladığı bir standart, teknik düzenleme ya da uygunluk değerlendirme prosedürünün amacına ve gerekçesine ilişkin olarak diğer Tarafa bilgi verecektir.

MADDE 30

Teknik İşbirliği

Bu Fasılın amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla Taraflar, diğer Tarafın talebi üzerine ve mümkün olması durumunda;

- a) teknik düzenlemeler, standartlar, uygunluk değerlendirmesi, metroloji ve akreditasyondan sorumlu ulusal kurumlar tarafından yayımlanan mevzuat, yönetmelik, kurallar ve diğer bilgiler ile periyodik yayınların değişimi;
- b) onaylanmış kuruluşlar da dahil olmak üzere uygunluk değerlendirme ve belgelendirme kuruluşları ile uygunluk değerlendirme kuruluşlarının belirlenmesi ve akreditasyonuna ilişkin genel bilgi ve yayınların değişimi;

- c) karşılıklı belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde teknik destek, bilgi ve danışmanlık sağlanması ve diğer Tarafın sistemini geliştirmek amacıyla standartlar, teknik düzenlemeler, uygunluk değerlendirme prosedürleri ve diğer ilgili faaliyetler konusunda deneyim paylaşımı;
- d) özellikle ikili ticarete konu bir malın ilgili teknik düzenlemelere ve uygunluk değerlendirme prosedürlerine uygunsuzluğu durumlarında bilgi değişimini artırma;
- e) ilgili teknik düzenlemeler, standartlar ve uygunluk değerlendirme prosedürlerinin uyumunu ve/veya denkliğini araştırma;
- f) karşı Tarafın talebi üzerine, daha ileri düzeyde işbirliğine yönelik sektör özelinde önerileri öncelikli olarak dikkate alma;
- g) Tarafların standardizasyon, test, belgelendirme, akreditasyon ve metrolojiden sorumlu, özel ve/veya kamu kuruluşları arasında ikili işbirliğini geliştirme ve destekleme;
- h) bu Fasal kapsamındaki konuları ele alan ilgili uluslararası kuruluşlar ve forumlarda ikili işbirliğini artırma; ve
- i) TTE konularında katılım sağlanan uluslararası anlaşmalar ve programlarla ilgili olarak diğer Tarafı mümkün olduğunca bilgilendirme

konularında işbirliğinde bulunacaklardır.

MADDE 31

Standartlar, Teknik Düzenlemeler ve Uygunluk Değerlendirmesi Alt-Komitesi

1. Taraflar, bu vesile ile bir Standartlar, Teknik Düzenlemeler ve Uygunluk Değerlendirmesi Alt-Komitesi (bundan böyle TTE Konuları Alt-Komitesi olarak adlandırılacaktır) kurulması konusunda anlaşmışlardır. TTE Konuları Alt-Komitesi faaliyetlerine ilişkin olarak Ortak Komite'ye rapor verecektir.
2. TTE Konuları Alt-Komitesi bu Faslın etkin işlemesi ile ilgili her türlü konuyu ele alabilir. TTE Konuları Alt-Komitesi'nin sorumlulukları ve işlevleri:
  - a) bu Faslın uygulanmasının ve yürütülmesinin denetlenmesi ve değerlendirilmesini;
  - b) standartların, teknik düzenlemelerin veya uygunluk değerlendirme prosedürlerinin hazırlanması, kabulü ve uygulanmasına ilişkin bir Tarafın ileri sürdüğü herhangi bir konunun ivedilikle ele alınmasını;

- c) Tarafların standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirme prosedürleri sistemlerine ilişkin bilgi değişimi ve görüşmelere imkan sağlayacak bir forum işlevi görmeyi;
  - d) Tarafların standardizasyon, test, belgelendirme, akreditasyon ve metrolojiden sorumlu, özel ve/veya kamu, kuruluşları arasında ikili işbirliğinin geliştirilmesi, desteklenmesi ve kolaylaştırılmasının sağlanmasını;
  - e) standardizasyon, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirme prosedürlerine ilişkin faaliyetler hakkında hükümet dışı, bölgesel ve çok taraflı forumlardaki gelişmeler üzerine bilgi değişimini;
  - f) Tarafların birbirlerinin pazarlarına girişini geliştirecek imkanların araştırılmasını ve bu Faslın uygulamasının geliştirilmesini; ve
  - g) TTE Anlaşması kapsamındaki her türlü gelişme göz önünde bulundurularak bu Faslın gözden geçirilmesini ve bu gelişmeler çerçevesinde Faslıda değişiklikler yapılmasına yönelik tavsiyelerin geliştirilmesini
- İçerecektir.

3. TTE Konuları Alt-Komitesi, Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, en az yılda bir kez toplanacaktır. Gerektiği takdirde, karşılıklı anlaşma ile *ad hoc* çalışma grupları kurulabilir.
4. TTE Konuları Alt-Komitesi'nin çalışma usul ve esasları Ortak Komite'nin ilk toplantısında belirlenecektir.

MADDE 32 **Bilgi Teatisi**

Bu Faslın hükümleri çerçevesinde bir Tarafın talep ettiği herhangi bir bilgi veya açıklama diğer Tarafça yazılı ya da elektronik olarak makul bir süre içinde sağlanacaktır.

FASIL III TİCARETTE SAVUNMA

MADDE 33 Korunma Önlemleri

1. Her bir Taraf, GATT 1994'ün XIX'uncu Maddesi ve DTÖ Korunma Önlemleri Anlaşması ve DTÖ Anlaşması'nın ilgili diğer tüm hükümleri ile bunların yerini alacak diğer Anlaşma'lardaki hak ve yükümlülüklerini saklı tutar.
2. İşbu Anlaşma, Taraflara GATT 1994'ün XIX'uncu Maddesinde, DTÖ Korunma Önlemleri Anlaşması'nda ve anılan Anlaşma'ların yerini alacak diğer Anlaşma'larda öngörülen eylemlere ilişkin olarak ilave hiçbir hak veya yükümlülük getirmez.

MADDE 34 Dampinge Karşı ve Telif Edici Önlemler

1. Tarafların dampinge karşı ve telif edici önlemlere ilişkin hak ve yükümlülükleri GATT 1994'ün VI'ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin DTÖ Anlaşması, Sübvansiyonlar ve Telif Edici Önlemlere İlişkin DTÖ Anlaşması ve anılan Anlaşma'ların yerini alacak diğer Anlaşma'ların hükmü altındadır.
2. İşbu Anlaşma, Taraflara dampinge karşı ve telif edici önlemlerin uygulanması ile ilgili olarak, bu Maddenin birinci fıkrasında yer verilenlere ilave hak ve yükümlülük getirmez.

FASIL IV FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

MADDE 35 Fikri Mülkiyet

1. Taraflar, iktisadi ve beşeri kalkınma, teknolojik yenilikçilik ve bilhassa yeni dijital ekonomideki teknoloji üreticileri ve kullanıcılarının ortak yararına yönelik teknoloji transferinin ve teknolojinin yayılmasının desteklenmesinde fikri mülkiyetin önemini kabul ederler.
2. Taraflar, DTÖ'nün Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (bundan böyle "TRIPS Anlaşması" olarak anılacaktır) ve her ikisinin de taraf oldukları herhangi diğer çok taraflı fikri mülkiyet anlaşmaları altında birbirileri nezdindeki mevcut haklarını ve yükümlülüklerini tekrar teyit ederler.

3. Bu Faslın hiçbir hükmü, Taraflardan birinin aşağıdakileri önlemek için gerekli tedbirleri almasını, söz konusu tedbirler bu Anlaşma ile uyumlu oldukları müddetçe, engellemeyecektir:
  - a) fikri mülkiyet haklarının hak sahiplerince istismar edilmesi veya ticareti haksız kısıtlayan veya uluslararası teknoloji transferini olumsuz etkileyen yollara başvurulması, ve
  - b) fikri mülkiyet haklarının istismarından doğan rekabete aykırı uygulamalar.
4. Taraflar, diğer Tarafın ülke isimlerinin, tüketicileri ürünün menşei hakkında yanıltabilecek şekilde ticari kullanımının engellenmesi için ilgili taraflara yasal imkanlar sağlayacaktır.
5. Birinci fıkraya paralel olarak, Taraflar birbirleriyle işbirliği yapma hususunda anlaşmışlardır. Söz konusu işbirliği, *inter alia* olarak aşağıdakileri kapsayabilir:
  - a) irtibat noktalarının bildirilmesi;
  - b) fikri mülkiyet haklarının etkili tescilini güçlendirmek amacıyla, fikri mülkiyet hakları sistemlerine ilişkin bilgi değişimi;
  - c) Taraflar arasında karşılıklı belirlenebilecek diğer faaliyetler ve girişimler.

MADDE 36 **Alkollü İçecekler**

1. Türkiye, TRIPS Anlaşması'nın 22'nci Maddesinin birinci fıkrasına göre "Pisco" yu alkollü içecekler için Şili'nin bir coğrafi işareti olarak tanıyacaktır. Türkiye, "Pisco" üretimini düzenleyen Şili yasalarına uygun olarak Şili'de üretilmedikçe, hiçbir malın "Pisco" olarak satışına izin vermeyecektir. Bu durum, Şili'nin yanı sıra Peru'ya da "Pisco" konusunda Türkiye'nin tanıyabileceği münhasır haklara halel getirmeyecektir.
2. Şili, TRIPS Anlaşması'nın 22'nci Maddesinin birinci fıkrasına göre "Rakı" yı alkollü içecekler için Türkiye'nin bir coğrafi işareti olarak tanıyacaktır. Şili, "Rakı" üretimini düzenleyen Türk yasalarına uygun olarak Türkiye'de üretilmedikçe, hiçbir malın "Rakı" olarak satışına izin vermeyecektir.

BAŞLIK IV

İŞBİRLİĞİ

MADDE 37

İşbirliği

1. Taraflar, işbu Anlaşma'nın faydalarının geliştirilmesine ve artırılmasına bir araç olmak üzere, işbirliği faaliyetleri için bir çerçeve oluşturulmasına ve stratejik bir ekonomik ortaklık kurulmasına karar vermişlerdir.
2. Taraflar arasındaki işbirliği, ikili ilişkiye katma değer sağlayabilecek yenilikçi işbirliği girişimlerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi yoluyla işbu Anlaşma'nın amaçlarına ulaşılmasına katkıda bulunmalıdır.
3. "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki Ticaret ve Ekonomik, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması"nın hükümlerine hâle getirmeksizin, işbirliği alanları, yenilikçilik, araştırma ve geliştirme, tarım, gıda üretimi ve işlenmesi, hava ulaştırması, madencilik, enerji, çevre, küçük ve orta ölçekli işletmeler, turizm, cinsiyet konuları, eğitim, işçi ve istihdam konuları, insan sermayesi gelişimi ve kültürel işbirliğini içerebilecek, ancak bunlarla sınırlı kalmayacaktır.
4. Bu Başlık altında yer alan Taraflar arasındaki işbirliği, işbu Anlaşma'nın diğer Başlıklarında atıfta bulunulan işbirliğini tamamlayacaktır.
5. Taraflar, *inter alia* olarak,
  - a) mevcut işbirliği ilişkilerinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi;
  - b) ticaret ve yatırım için ve rekabetin desteklenmesi, yenilikçiliğin özendirilmesi ve araştırma ve geliştirmenin teşvik edilmesi için yeni fırsatlar yaratılması;
  - c) karşılıklı ekonomik büyüme ve gelişmenin teşvik edilmesi amacıyla, özel sektörün stratejik ortaklıkların kurulması ve ilerletilmesindeki rolünün desteklenmesi; ve
  - d) Taraflar arasında karşılıklı ilgi alanlarında işbirliği faaliyetlerinin seviyesinin artırılması ve daha da geliştirilmesi

amaçlarıyla yakın işbirliği kuracaklardır.

6. İşbirliği faaliyetleri, Taraflar arasında kararlaştırılacak ve kişi ve bilgi değişimini, bölgesel ve çok taraflı alanda işbirliğini, diyaloglar, konferanslar ve seminerleri, ortak araştırma programlarının geliştirilmesini ve özel sektör işbirliğinin teşvik edilmesini içerebilecek, ancak bunlarla sınırlı kalmayacaktır.
7. Aralarındaki ticaret ve yatırım ilişkilerinin güçlendirilmesi bağlamında, Çalışma İşbirliği'nde her iki Tarafın amacı, uygun iş, anlamlı çalışma politikaları ve her bir Tarafın çalışma sistemleri uygulamalarını teşvik etmek, Tarafların kapasite ve yeteneklerini, geliştirilmiş çalışabilirlik için insan sermayesinin gelişimini ve yönetimini, işçi ve işverenlerin yararına iş mükemmelliği ve daha fazla üretkenliği geliştirmektir.

Taraflar, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) üyeleri olarak yükümlülüklerini ve ILO Çalışmaya İlişkin Temel Haklar ve İlkeler Bildirgesi ve İzlenmesi (1998) altındaki taahhütlerini teyit ederler. Her bir Taraf, bu gibi bir bildirmede yer alan prensiplerin ve uluslararası olarak tanınan iş haklarının yerel yasalarına dahil edilmesini ve korunmasını sağlamaya gayret edecek ve ortak ilgi duyulan ve fayda içeren çalışma ve istihdam konularında, diğerlerinin yanısıra, ortaklaşa kararlaştırılan,

- a) istihdam, iş standartları, sosyal koruma ve sosyal diyalog boyutları ile birlikte uygun iş;
- b) uyum ve uygulama sistemleri ve iş anlaşmazlıklarının yönetimi; ve
- c) istihdam sistemleri, beşeri sermaye gelişimi, eğitim ve çalıştırılabilirliğe

işaret eden etkinlikler yoluyla işbirliği yapmayı kabul eder.

Taraflar, ticaret veya yatırımın ulusal çalışma kanunları ile getirilen korumaların zayıflatılarak veya azaltılarak teşvik edilmesinin uygunsuz olduğunu kabul ederler. Buna göre, herhangi bir Taraf, çalışma kanunlarını, Taraflar arasındaki ticareti etkileyecek şekilde, etkili olarak uygulamayı ihmal etmeyecektir.

8. Taraflar, aralarındaki ticaret ve yatırım ilişkilerinin güçlendirilmesi ile uyumlu olarak, çevreyi koruma kapasitesinin güçlendirilmesinin ve sürdürülebilir kalkınmanın teşvikinin önemini kabul ederler.

Taraflar, çevre korumasını izlemeye devam etme ve çok taraflı çevre taahhütlerini yerine getirme niyetlerini teyit ederler.

Taraflar, çevre yasaları, yönetmelikleri, politikaları ve uygulamalarının uluslararası çevre taahhütleri ile uyumlu olmasına gayret eder; çevre yasaları, yönetmelikleri, politikaları ve uygulamalarının ticari koruma amaçlarıyla oluşturulması veya kullanılmasının yanı sıra ticaret ve yatırımın teşviki amacıyla çevre yasalarının ve yönetmeliklerinin gevşetilmesinin veya uygulama veya yönetiminin ihmal edilmesinin uygun olmadığını kabul ederler.

Taraflar, çevre alanında işbirliği yapmayı kabul ederler. İşbirliğinin amacı, *inter alia* olarak bilgi ve teknoloji transferi ile ilgili programların ve projelerin geliştirilmesi ve desteklenmesi yoluyla, doğal kaynakların ve ekosistemlerin kirlenme ve bozulmasının önlenmesi ve/veya azaltılması ve sonrakilerin akılcı kullanımı olacaktır.

Çevre alanındaki işbirliği,

- a) iklim değişikliği;
- b) biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması;
- c) zararlı kimyasalların yönetimi;
- d) hava kalitesi;
- e) su yönetimi;
- f) atık yönetimi;
- g) deniz ve kıyı ekolojik korunması ve kirlilik kontrolü;
- h) stratejik çevresel etki değerlendirmesi;
- i) çevre eğitimi ve kamu katılımı dahil olmak üzere, çevresel bilincin geliştirilmesi;

konularını içermeli, ancak bunlar ile sınırlı tutulmamalıdır.

9. Yeni işbirliği alanları mevcut anlaşmalar ve uygun uygulama düzenlemeleri aracılığı ile geliştirilebilir.

10. Bu Başlığın amaçları için Ortak Komite, alt-komiteler veya çalışma grupları kurmayı kararlaştırabilir.

11. Bu Başlığın uygulamasına ilişkin bildirimler, her bir tarafça, Ortak Komite'nin ilk toplantısından önce belirlenecek irtibat noktaları aracılığıyla dağıtılacaktır.

BAŞLIK V

ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ

MADDE 38

Uygulama Alanı ve Kapsam

İşbu Anlaşma'da aksi öngörülmediği sürece, bu Bölüm işbu Anlaşma'nın uygulanması ve yorumlanması sırasında, Taraflar arasında anlaşmazlık çıkmasını önlemek ve çıkan anlaşmazlıkları çözmek amacıyla, bir Tarafın

- a) diğer Tarafın bir önleminin işbu Anlaşma yükümlülüklerine aykırı olduğunu; veya,
- b) diğer Tarafın işbu Anlaşma'dan kaynaklanan yükümlülüklerine aykırı davrandığını öne sürmesi halinde uygulanacaktır.

MADDE 39

Anlaşmazlıkların Halli Usulünün Seçimi

1. DTÖ Anlaşması ve işbu Anlaşma kapsamına giren herhangi bir konuda bir anlaşmazlık çıkarsa, şikayetçi Taraf anlaşmazlığın çözümünde kullanılacak anlaşmazlığın halli usulünü seçebilir.
2. Şikayetçi Taraf, birinci fıkrada atıfta bulunulan Anlaşma'lardan birine dayanarak bir panel talebinde bulunursa, seçilen usul diğeri hariç tutularak kullanılacaktır.

MADDE 40

İstişareler

1. Taraflar her zaman işbu Anlaşma'nın yorumu ve uygulanması konusunda uzlaşmak için çaba sarf edecekler ve aralarında anlaşmazlık çıkmasını önlemek, çıkan anlaşmazlıkları çözmek ve anlaşmanın işleyişini etkileyebilecek her konuda her iki Tarafı da tatmin edecek bir çözüme ulaşmak için işbirliği ile istişareler yoluyla her türlü gayreti göstereceklerdir.
2. Her bir Taraf, mevcut ya da taslak bir önlemler veya işbu Anlaşma'nın yorumu ve uygulanması ile ilgili her konuda Ortak Komite'de istişare talebinde bulunabilir.
3. Talep eden Taraf diğer Tarafa, şikayet konusu önlemin tanımını ve şikayetin hukuksal dayanağını da gösterecek şekilde talebin sebeplerini belirten ve konunun incelenmesine olanak sağlayacak yeterli bilgi sunan yazılı bildirimde bulunacaktır.

4. Ortak Komite, talebin alınmasını takiben 30 gün içerisinde toplanacaktır. İstisnaların başlatılmasını takiben Taraflar, önlemin veya diğer bir konunun, işbu Anlaşma'nın yorumlanmasını ve uygulamasını nasıl etkileyebileceğinin incelenmesini sağlayabilmek için bilgi sağlayacak ve istisnalar süresince birbirleriyle teati ettikleri bilgileri gizli tutacaklardır.
5. Ortak Komite, anlaşmazlığı bir karar suretiyle ivedilikle çözmek için çaba sarf edecektir ve ilgili Tarafça alınacak uygulama önlemleriyle ilgili tavsiyelerde bulunabilecek ve bunun için bir süre belirleyebilecektir.
6. Ortak Komite, Tarafların anlaşmazlığı her iki Tarafı da tatmin edecek bir çözüme ulaştırmalarına yardımcı olmak üzere, ihtiyaç gördüğü takdirde teknik danışmanlardan yararlanabilir veya çalışma ya da uzman grupları oluşturabilir. Taraflar, bu fıkrada öngörülen faaliyetler süresince, ileriki maddelerde öngörülen müteakip süreçleri askıya almayı kararlaştırabilirler.
7. Bu madde altında yürütülen istisnalar gizlidir ve her iki Tarafın da ileriki süreçlerdeki haklarına hanel getirmeyecektir.

MADDE 41

Tahkim Panelinin Oluşturulması

1. Taraflar, anlaşmazlık üzerinde her iki Tarafı da tatmin edecek bir anlaşmaya varmak için her zaman çaba sarf edeceklerdir.
2. Bir konu, aksi kararlaştırılmadığı sürece, 40'ncü Maddenin dördüncü fıkrası uyarınca Ortak Komite'nin toplanmasını takiben 15 gün içerisinde veya Ortak Komite'de istisna talebinin alınmasını takiben 45 gün içerisinde, hangisi daha erkense, çözülemese, şikayet eden Taraf bir tahkim paneli kurulmasını yazılı olarak talep edebilir.
3. Bu Maddeye dayanarak şikayet eden Taraf, tahkim panelinin kurulması talebinde, şikayet konusu olan özel önlemi, işbu Anlaşma'nın ihlal edildiği ileri sürülen maddelerini ve diğer ilgili hükümleri de içerecek şekilde şikayetin yasal dayanağını, şikayetin olgusal temelini tanımlayacak ve bu talebini diğer Tarafa iletacaktır.
4. Taslak bir önlemlerle ilgili herhangi bir konuda tahkim paneli kurulması talep edilemeyecektir.
5. Tahkim panelinin kurulduğu tarih, başkanının atandığı tarih sayılacaktır.

MADDE 42

Tahkim Panellerinin Görev Tanımı

Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece, tahkim panelinin kurulması talebinin alınmasını takip eden 20 gün içerisinde, tahkim panelinin görev tanımı şu şekilde olacaktır:

“İşbu Anlaşma'da yer alan ilgili hükümler ışığında, 41'inci Maddeye dayanarak Tahkim Paneli kurulması talebinde atıfta bulunulan konuyu, incelemek, önlemin Anlaşma'ya uygun olup olmadığına dair nedenleriyle birlikte bulgulara bulunmak ve anlaşmazlığın halli için yazılı bir rapor yayımlamak. Tahkim paneli Taraflar anlaşırsa anlaşmazlığın çözümü için tavsiyede bulunabilir.”

MADDE 43

Tahkim Panelinin Mahiyeti

1. Tahkim Panelleri üç hakemden oluşacaktır.
2. Her bir Taraf, tahkim panelinin kurulması talebinin alınmasını takip eden 30 gün içerisinde kendi ülkelerinin de vatandaşı olabilecek birer hakem atayacaktır. Taraflar, üçüncü fıkraya göre oluşturulmuş olan listeyi de göz önüne alarak, tahkim paneli kurulması talebinden itibaren 45 gün içerisinde tahkim panelinin başkanı olacak üçüncü hakem üzerinde uzlaşacak ve atamasını yapacaklardır. Taraflar 45 gün içerisinde üçüncü hakem üzerinde uzlaşamaz ve atamasını yapamazlarsa, üçüncü hakem üçüncü fıkraya göre oluşturulmuş listeden yedi gün içerisinde kura çekilerek seçilecektir.
3. Ortak Komite, ilk toplantısında, üçüncü hakem olarak görev yapabilecek ve buna istekli olan 10 kişiden oluşan bir liste hazırlayacaktır. Taraflar bu listeyi oluştururken, DTÖ tarafından oluşturulmuş, kamu görevlisi ve kamu görevlisi olmayan hakemlerden oluşan gösterge listeyi dikkate alacaklardır. Ortak Komite listenin her zaman 10 kişi içermesini sağlayacaktır. Bu kişiler, ne Taraf ülkelerden birinin vatandaşı olacak, ne Taraf ülkelerden birinde daimi ikamet sahibi olacak, ne Taraf ülkelerden biri tarafından istihdam ediliyor olacak, ne de anlaşmazlıkla herhangi bir sıfatla daha önceden ilgilenmiş olacaktır.
4. Tüm hakemler; hukuk, uluslararası ticaret veya işbu Anlaşma ile ilgili diğer konularda veya uluslararası ticaret anlaşmalarından kaynaklanan anlaşmazlıkların çözümü konusunda tecrübeli veya özel bilgi sahibi ve bağımsız olacaklardır; kendi adlarına hizmet edecek ve hiç bir tarafla veya kuruluşla bağlantıları olmayacak veya hiç bir taraftan ya da kuruluşun talimat almayacak ve işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini takiben Ortak Komite Tarafından kabul edilecek Mesleki Ahlak Kuralları'na uyacaklardır.

5. Taraflardan birisi, hakemlerden birinin Mesleki Ahlak Kuralları'nın gereklerine uygun davranmadığını düşünürse, Taraflar istişarede bulunacaklar ve uzlaştıkları takdirde, o hakemi altıncı fıkraya uygun olarak değiştireceklerdir.
6. Bu Madde kapsamında atanan bir hakem, sürece katılamaz veya istifa ederse yahut hakemin beşinci. fıkra uyarınca değiştirilmesi gerekirse, o hakemin seçiminde izlenen usule göre, 10 gün içerisinde halefi seçilir. Halef, selef hakemin tüm yetki ve görevlerine sahip olacaktır. Hakemin sürece katılamadığı veya istifa ettiği tarihten başlamak üzere tahkim paneli bir süre askıya alınır. Tahkim paneli çalışması, halefin atandığı tarih itibarıyla yeniden başlar.

MADDE 44

Tahkim Panellerinin Usulleri

1. Taraflar aksini kararlaştırmadığı sürece, Panel toplantıları kamuya kapalı olacaktır.
2. Taraflara; en az bir adet yazılı sunum verme ve süreç içerisindeki tüm sunumlara, beyanlara veya karşı beyanlara katılma fırsatı verilecektir. Taslak rapor üzerine yapılan yorumlar ve tahkim paneli tarafından ortaya konan sorulara verilen cevaplar da dahil olmak üzere, bir Tarafça Tahkim Paneline sunulan tüm bilgi ve yazılı sunumlar, diğer Tarafa da verilecektir.
3. Diğer Tarafın bir önleminin işbu Anlaşma hükümlerine aykırı olduğunu iddia eden Taraf, bu aykırılığı kanıtlamakla yükümlüdür. Bir önlemin işbu Anlaşma'ya istinaden bir istisnaya konu olduğunu ileri süren Taraf, istisnanın geçerli olduğunu kanıtlamakla yükümlüdür.
4. Tahkim Paneli Taraflar ile uygun görülen şekilde istişarede bulunmalı ve her iki Tarafı da tatmin edecek bir çözümün geliştirilebilmesi için yeterli olarak sağlamalıdır.
5. Tahkim paneli, raporu da dahil olmak üzere, kararlarını oybirliği ile almak için çabalayacak ancak kararlarını, raporu da dahil olmak üzere, oy çoğunluğuna göre de alabilecektir.
6. Tahkim paneli, bir Tarafın isteği üzerine veya re'sen ve Tarafların 10 gün içerisinde üzerinde anlaşacağı şart ve koşullara tabi olmak üzere, ilgili her kaynaktan bilgi isteyebilir ve konunun belli noktaları ile ilgili görüş veya tavsiyelerini almak üzere uzmanlara danışabilir. Tahkim paneli edindiği tüm görüş veya tavsiyelerin birer örneğini Taraflara sağlayacak ve Tarafların görüş bildirmelerine fırsat verecektir.
7. Tahkim panelinin müzakereleri ve kendisine sunulan belgeler gizli tutulacaktır.

8. Yedinci fıkraya hükmü saklı kalmak üzere, her bir Taraf anlaşmazlıkla ilgili kendi görüşlerini kamuya açıklayabilecek ancak diğer Tarafın gizli olduğunu belirterek tahkim paneline sunmuş olduğu bilgi ve yazılı sunumları gizli tutacaktır. Bir Tarafın, gizli kalmasını belirterek bilgi veya yazılı sunum sağladığı durumda, diğer Tarafın talebi üzerine ilgili Taraf söz konusu bilginin yada yazılı sunumun gizli olmayan ve kamuya açıklanabilecek bir özetini 30 gün içerisinde sunacaktır.
9. Taraflar kendi atadıkları hakemin maliyetini ve kendi masraflarını karşılayacaktır. Tahkim paneli başkanının ücreti ve sürecin yürütülmesiyle ilgili diğer masraflar, Taraflarca eşit oranda karşılanacaktır. Tahkim hakemlerinin ücretleri ve masrafları, normal şartlarda, DTÖ standartlarına uygun olacaktır.

MADDE 45

Sürecin Askıya Alınması veya Sonlandırılması

1. Taraflar, tahkim panelinin çalışmasını askıya almasına, bu yönde anlaştıkları tarihten itibaren 12 ayı geçmemek üzere, herhangi bir zamanda karar verebilirler. Böyle bir askıya alma durumunda, tahkim panelinin çalışmasına ilişkin süreler, çalışmanın askıya alınma süresi kadar uzatılacaktır. Her halükarda, tahkim panelinin çalışmasının askıya alındığı süre 12 ayı geçerse, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece, tahkim panelinin kurulma yetkisi düşer. Bu durum, şikayet eden Tarafın daha ileriki bir safhada aynı konuda tahkim paneli kurulması talebinde bulunma hakkına hanel getirmez.
2. Taraflar, raporun kendilerine dağıtımından önce herhangi bir zamanda, tahkim paneli başkanına ortak bildirimde bulunarak tahkim paneli sürecini sonlandırmaya karar verebilirler.

MADDE 46

Tahkim Paneli Raporu

1. Tahkim panelinin raporu, Tarafların yokluğunda tanzim edilecektir. Tahkim paneli, raporunu, işbu Anlaşma'nın ilgili hükümleri ile Tarafların sunum ve iddialarına dayandıracak ve tahkim paneline sunulan diğer ilgili bilgileri de göz önüne alabilecektir.
2. Tahkim paneli, bulgularını ve vardığı sonuçları içeren raporunu, genel bir kural olarak tahkim panelinin kurulmasından itibaren üç aydan uzun olmayan bir süre içerisinde Taraflara sunacaktır. Tahkim Paneli bu süre içerisinde raporunu sunamazsa, söz konusu süreyi tahkim panelinin kurulduğu tarihten itibaren en fazla beş aya kadar uzatabilecektir.

3. Tahkim Panelleri, tarafların işbu Anlaşma'yı iyi niyetle uygulamaları ve yükümlülüklerinden kaçınmaması gerektiğini de hesaba katarak, işbu Anlaşma'nın hükümlerini uluslararası kamu hukukunun teamül yorum kurallarına göre yorumlayacaktır.
4. Dayanıksız eşyanın var olduğu durumlar da dahil olmak üzere, acil durumlarda, tahkim paneli, raporunu panelin kurulmasını takip eden 75 gün içerisinde Taraflara dağıtmak için elinden gelen çabayı gösterecektir. Hiçbir zaman, bu tarihi takip eden dört aydan daha geç bir tarihte dağıtmayacaktır. Tahkim paneli bir davanın acil olup olmadığı konusunda bir ön rapor verebilecektir.
5. Tahkim panelinin raporu nihai ve Taraflar için bağlayıcıdır.
6. Rapor, hem Tarafların sunum ve iddialarını özetleyen açıklayıcı bir bölümü hem de tahkim panelinin bulgularını ve saptamalarını içerecektir. Tahkim paneli, Tarafların anlaşması halinde, raporunda anlaşmazlığın çözümüne ilişkin tavsiyelerde bulunabilecektir. Tahkim panelinin bulguları ve saptamaları, ve varsa tavsiyeleri, işbu Anlaşma'yla Taraflara sağlanan hakları ve yükümlülükleri arttırmaz yada eksiltilmez.

MADDE 47

Raporun Uygulanması

1. Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece, şikayet edilen Taraf, tahkim panelinin raporunda belirtilen aykırılığı derhal, eğer bu mümkün değilse, makul bir süre içerisinde bertaraf edecektir.
2. Birinci fıkrada atıf yapılan makul süre taraflarca ortaklaşa kararlaştırılacaktır. 46'ncı Maddede atıf yapılan tahkim paneli raporunun yayınlanmasını takip eden 45 gün içerisinde Taraflar uygun süreyi belirleyemezlerse, Taraflardan biri makul süreyi belirleyecek olan bir tahkim paneline konuyu taşıyabilir.
3. Şikayet edilen Taraf, işbu Anlaşma'dan kaynaklanan yükümlülüklerinin ihlalini sona erdirmek için kabul ettiği uygulama önlemlerini, Taraflarca kararlaştırılan veya ikinci fıkraya göre belirlenen makul sürenin bitiminden önce, şikayet eden Tarafa bildirecektir. Şikayet edilen Tarafın Tahkim Paneli raporunda belirlenen aykırılığı, ikinci fıkraya uyarınca saptanan makul süre içerisinde bertaraf edip etmediğine dair Taraflar arasında anlaşmazlık çıkarsa, Taraflardan biri konuyu 48'inci Maddede belirtilen tahkim paneline taşıyabilir.

MADDE 48

Uygulamama, Tazminat ve Tavizlerin Askıya Alınması veya Diğer Yükümlülükler

1. Şikayet edilen Taraf, makul sürenin bitiminden önce uygulama önlemlerini bildirmezse veya şikayet eden Tarafa önlemlerin uygulanamaz olduğunu bildirirse, veya 47'nci Maddenin üçüncü fıkrasına göre konunun taşındığı tahkim paneli şikayet edilen Tarafın makul süre içerisinde aykırılığı bertaraf etmekte başarısız olduğuna karar verirse, şikayet edilen Taraf, talep edilirse, şikayet eden Tarafa her iki Tarafı da tatmin edecek bir tazminatın belirlenebilmesi için müzakerelere girecektir.
2. Birinci fıkrada bahsedilen talebin ulaşmasını takip eden 20 gün içerisinde tatmin edici tazminat konusunda anlaşma sağlanamazsa, şikayet eden Taraf, 30 gün öncesinden askıya alma bildiriminde bulunarak, işbu Anlaşma'ya istinaden şikayet edilen Tarafa uyguladığı tavizleri veya diğer yükümlülükleri askıya alabilecektir. Söz konusu bildirim sadece birinci fıkrada belirtilen talebin ulaşmasından 20 gün sonra yapılabilir.
3. Birinci fıkrada belirtilen tazminat ve ikinci fıkrada belirtilen askıya alma, geçici önlemlerdir. Ne tazminat ne de askıya alma, tahkim panelinin raporunda belirlenen şekilde uygunsuzluğun tam olarak bertaraf edilmesine tercih edilir. Askıya alma sadece, uygunsuzluk tam olarak bertaraf edilinceye ya da her iki Tarafı da tatmin eden bir çözüme ulaşılanaya kadar uygulanacaktır.
4. İkinci fıkra uyarınca, hangi tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınacağını değerlendirirken:
  - a) şikayet eden Taraf öncelikle, 46'ncı Maddede atf yapılan tahkim paneli raporunun işbu Anlaşma'nın yükümlülüklerine uyumda aykırılık olduğunu saptadığı aynı sektör(ler)de, tavizleri veya diğer yükümlülükleri askıya almayı değerlendirmelidir; ve
  - b) şikayet eden Taraf aynı sektör(ler)de tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınmasının elverişli ya da etkili olmadığını düşünürse, başka sektörlerle ilgili tavizlerini veya diğer yükümlülüklerini askıya alabilir. İkinci fıkra uyarınca yapılan bu şekildeki askıya alma bildirimini, dayandığı sebepleri de içerecektir. Askıya alınacak imtiyazların seçiminde, Taraflar işbu Anlaşma'nın işleyişini en az aksatacak olanları göz önüne alacaklardır.
5. İkinci fıkrada atf yapılan askıya alma düzeyi, iptal veya noksanlık düzeyine denk olacaktır.

6. Şikayet edilen Taraf iki, üç, dört veya beşinci fıkralarda tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınabilmesi için ortaya konan şartların şikayet eden tarafça yerine getirilmediğini düşünürse, konuyu bir tahkim paneline taşıyabilir. Tavizler veya diğer yükümlülükler tahkim paneli kararını verene kadar askıya alınmayacaktır.
7. Bu Maddenin veya 47'nci Maddenin gereği olarak kurulan tahkim panelinin hakemleri mümkün olduğunca asıl tahkim panelinin hakemleri olacaktır. Bu mümkün değilse, bu Madde veya 47'nci Madde gereğince kurulan tahkim panelinin hakemleri, 43'üncü Madde uyarınca atanacaktır. Bu Madde veya 47'nci Maddeye istinaden kurulan tahkim paneli, konunun kendisine iletilmesini takip eden itibaren 60 gün içerisinde Tarafalara raporunu sunacaktır. Tahkim paneli, bahsi geçen 60 günlük süre içerisinde raporunu yayınlamayacağı kanaatine varırsa, bu süreyi Tarafların onayıyla en fazla 30 gün uzatabilecektir. Bu rapor nihai ve Taraflar için bağlayıcıdır.

MADDE 49

Çalışma Usul ve Esasları

İşbu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini takiben Ortak Komite, bu Başlık'a istinaden kurulan tahkim panellerinin usul ve kurallarının ayrıntılarını düzenlemek üzere, Çalışma Usul ve Esaslarını kabul edecektir. Taraflar aksini kararlaştırmadığı sürece, tahkim paneli Ortak Komite tarafından kabul edilen çalışma usul ve esaslarını takip edecek ve tahkim paneli Taraflarla istişare etmesini müteakip, Ortak Komite tarafından kabul edilen çalışma usul ve esaslarına aykırı olmayan ilave çalışma usul ve esasları kabul edebilecektir.

MADDE 50

Çalışma Usul ve Esaslarının Uygulanması ve Değiştirilmesi

49'uncü Maddede düzenlenen Çalışma Usul ve Esasları da dahil olmak üzere bu Başlık'ta tahkim panelleri için tanınan süreler ve diğer usul ve esaslar, Tarafların karşılıklı muvafakatı ile değiştirilebilir. Taraflar ayrıca, her zaman bu Başlık'ın herhangi bir hükmünü uygulamamayı kararlaştırabilirler.

BAŞLIK VI

ŞEFFAFLIK, KURUMSAL HÜKÜMLER, İSTİSNALAR VE NİHAİ HÜKÜMLER

FASIL I ŞEFFAFLIK

MADDE 51

İrtibat Noktaları ve Bilgi Teatisi

1. Taraflar arasında işbu Anlaşma'nın kapsamında yer alan tüm ticari konulara ilişkin irtibatın kolaylaştırılması amacıyla, Taraflar aşağıdaki irtibat noktalarını belirlemişlerdir:
  - a) Türkiye Cumhuriyeti için: Başbakanlık, Dış Ticaret Müsteşarlığı, veya bu Kurumun yerini alacak olan Kurum; ve
  - b) Şili Cumhuriyeti için: Uluslararası Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü, Avrupa Dairesi, veya bu Kurumun yerini alacak olan Kurum.
2. Herhangi bir Tarafın talebi üzerine, diğer Tarafın irtibat noktası, konudan sorumlu olan makam veya resmi yetkiliyi belirtecek ve irtibat talebinde bulunan Taraf ile iletişimi kolaylaştırmak üzere gerekli olan desteği sağlayacaktır. Her bir Taraf, irtibat noktası ile ilgili olabilecek herhangi bir değişikliği diğer Tarafa zamanında bildirecektir.
3. Diğer Tarafın talebi üzerine ve ulusal kanun ve yönetmeliklerde imkan tanındığı ölçüde, her bir Taraf, işbu Anlaşma'nın işleyişini esaslı olarak etkileyebilecek fiili veya tasarı halinde olan bir önleme ilişkin bilgi sağlayacak ve diğer Tarafın tüm sorularına cevap verecektir.
4. Bu Maddede belirtilen bilgi, DTÖ'ye yapılacak uygun bildirim ile ulaşılabilir hale getirildiğinde veya ilgili Tarafın resmi, halka açık ve ücretsiz erişilebilen internet sitesinde ulaşılabilir hale getirildiğinde tedarik edilmiş sayılır.

MADDE 52

Arttırılmış Şeffaflık Konusunda İşbirliği

Taraflar, ticaret konularında şeffaflığın arttırılması yolları üzerinde ikili ve uluslararası platformda işbirliği yapmak konusunda anlaşmışlardır.

MADDE 53

Yayım

Her bir Taraf, işbu Anlaşma kapsamında yer alan tüm ticaret konuları ile ilgili kanun ve yönetmeliklerinin yayımlanmasını veya halka açık hale getirilmesini sağlayacaktır.

FASIL II KURUMSAL HÜKÜMLER

MADDE 54

Ortak Komite'nin Kurulması

1. İşbu Anlaşma ile her iki Tarafın da üst düzeyli memurları tarafından temsil edileceği bir Ortak Komite kurulmuştur. Ortak Komite, işbu Anlaşma'nın idaresinden sorumlu olacak ve düzgün şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.
2. Ortak Komite, işbu Anlaşma'nın düzgün işletilmesi amacıyla, aşağıda yer alanlarla sınırlı olmamak kaydıyla şu amaçlar doğrultusunda çalışacaktır:
  - a) işbu Anlaşma'nın genel işleyişini gözden geçirmek;
  - b) görevlerini icra ederken kendisine yardımcı olmak üzere ihtiyaç duyacağı alt komiteler ve çalışma grupları kurmak;
  - c) alt komiteler veya çalışma gruplarınca rapor edilen konular dahil olmak üzere, işbu Anlaşma'nın işleyişi ve uygulanması ile ilgili özel konuları gözden geçirmek, değerlendirmek ve uygun olan durumlarda karar vermek;
  - d) işbu Anlaşma ile kurulan alt komiteler, çalışma grupları ve irtibat noktalarının çalışmalarını denetlemek;
  - e) 40'ıncı Madde doğrultusunda yapılacak istişareler dahil olmak üzere, işbu Anlaşma'da ortaya çıkan anlaşmazlıkların uygun olan durumlarda önlenmesi ve çözümünün kolaylaştırılması;
  - f) işbu Anlaşma'da yapılacak her türlü tadilat veya diğer değişiklikleri yahut taahhütlerin tashih edilmesini değerlendirmek ve uygulamaya koymak. Taraflar, Ortak Komite tarafından onaylanan tüm tadilat veya diğer değişiklikleri aşağıda yer alan usullerin tamamlanması neticesinde uygulayacaklardır:
    - i. Şili için, Şili Cumhuriyeti Siyasi Anayasası (*Constitución Política de la República de Chile*) gereğince Yürütme Anlaşmaları (*Acuerdos de Ejecución*) yolu ile.

- ii. Türkiye için, yürürlükte bulunan iç usullere göre.
- g) uygun olması halinde işbu Anlaşma'nın yorumlarını düzenlemek;
- h) Taraflar arasındaki ticarete engellerin daha fazla kaldırılması ve ticari ilişkilerin daha fazla geliştirilmesi imkanlarını gözden geçirmek;
- i) Taraflar arasındaki ticaret ve yatırımların daha da artırılmasının yollarını araştırmak ve işbu Anlaşma'nın amaçlarını genişletmek; ve
- j) Tarafların mutabık kalabilecekleri diğer eylemlerin gereğini yapmak.

MADDE 55 **Ortak Komite'nin Usulleri**

1. Ortak Komite, talep üzerine gerekli olduğu her zaman, ancak normal olarak yılda en az bir defa toplanacaktır. Herhangi bir Taraf bir toplantı yapılmasını talep edebilir.
2. Ortak Komite'nin tüm kararları karşılıklı mutabakat yolu ile alınacaktır.
3. Ortak Komite kendi çalışma usul ve esaslarını belirleyecektir.

FASIL III **İSTİSNALAR**

MADDE 56 **Genel İstisnalar**

İşbu Anlaşma'nın amaçları doğrultusunda, GATT 1994'ün XX'nci Maddesi ile anılan Maddenin yorumlayıcı notları *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma kapsamına dahil edilmiş ve işbu Anlaşma'nın bir parçası haline getirilmiştir.

MADDE 57 **Güvenlik İstisnaları**

1. İşbu Anlaşma'da yer alan hiçbir şey şu şekilde yorumlanamaz:
  - a) Taraflardan birini, açıklanmasını güvenliği bakımından ana çıkarlarına aykırı gördüğü bilgiyi vermeye mecbur bırakacak şekilde; veya
  - b) Taraflardan birinin güvenliği bakımından ana çıkarlarının korunması için

gerekli gördüğü aşağıdaki önlemleri almasına engel olacak şekilde

- i. parçalanabilir maddeler veya bunlardan elde edilen maddelerle ilgili önlemler;
  - ii. silah, mühimmat, harp malzemesi ve doğrudan veya dolaylı olarak silahlı kuvvetlerin ikmaline tahsis edilen diğer eşya ve malzemenin ticareti ile ilgili önlemler;
  - iii. savaş zamanlarında veya diğer uluslararası olağanüstü hal durumlarında alınan önlemler; veya
- c) Taraflardan birinin uluslararası barış ve güvenliğin muhafaza edilmesi için Birleşmiş Milletler Şartı'nda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmesine engel olacak şekilde.
2. Birinci fıkranın (b) ve (c) bendlerine göre eylemler icra eden Taraf, Ortak Komite'ye alınan önlemler ve bunların tahdidine ilişkin mümkün olan en iyi mertebede bilgi verecektir.

MADDE 58

Mal Ticaretinde Ödemeler Dengesi Önlemleri

Taraflardan biri, ödemeler dengesi amacıyla önlemler almaya karar verirse, söz konusu önlemleri sadece Ödemeler Dengesi Amacıyla Alınan Ticaret Önlemleri Deklarasyonu (1979 Deklarasyonları) ve GATT 1994'ün Ödemeler Dengesi Hükümleri Hakkında Mutabakat Metni (BOP Mutabakat Metni) dahil olmak üzere GATT 1994'te yer alan hak ve yükümlülükleri ile uyumlu olarak alabilir. Bu önlemlerin alınması sırasında, önlemi alan Taraf diğer Tarafı derhal istişarelerde bulunacaktır.

MADDE 59

Vergilendirme

1. Bu Maddenin amaçları doğrultusunda "vergi anlaşması", Taraflar arasında yürürlükte olan çifte vergilendirmenin önlenmesi veya diğer uluslararası vergilendirme anlaşmaları yahut düzenlemeler anlamındadır; ve vergilendirme önlemleri 8'inci Maddede tanımlanan bir "gümrük vergisi"ni kapsamaz.
2. Bu Maddede belirtilmedikçe, işbu Anlaşma'da yer alan hiçbir şey vergilendirme önlemlerine uygulanamaz.
3. İşbu Anlaşma, ilgili haklar veya yükümlülükler ancak GATT 1994'ün III'üncü Maddesi ile de tanıyan veya getiriliyorsa, vergilendirme önlemleri ile ilgili hakları tanıyacak veya yükümlülükleri getirecektir.

4. İşbu Anlaşma'da yer alan hiçbir şey Tarafların, Taraflar arasında yürürlükte olan herhangi bir vergi anlaşmasında yer alan hak ve yükümlülüklerini etkilemez. Bir vergilendirme önlemi ile ilgili olarak, işbu Anlaşma ile bir vergi anlaşması arasında herhangi bir tutarsızlık olması halinde, tutarsızlıkla ilgili konularda vergi anlaşması geçerlidir. Taraflar arasında bir vergi anlaşması olması durumunda, işbu Anlaşma ile anılan vergi anlaşması arasında bir tutarsızlık olup olmadığını belirlemek konusunda vergi anlaşmasında belirlenen resmi makamlar yegane sorumludur.

MADDE 60 **Bilgi İfşa Etme**

1. Her bir Taraf, kanunlarına ve yönetmeliklerine uygun olarak, işbu Anlaşma'ya istinaden diğer Tarafça gizli olarak sağlanan bilginin gizliliğini muhafaza edecektir.
2. İşbu Anlaşma'da yer alan hiçbir şey, Taraflardan birini, ifşa edilmesi hukukun uygulanmasını engelleyecek veya aksi durumda kamu çıkarına ters düşecek yahut kamu veya özel sektör olsun belli başlı teşebbüslerin meşru ticari çıkarlarına halel getirecek gizli bilgiyi tedarik etmeye veya bu bilgiye erişime izin vermeye mecbur bırakacak biçimde yorumlanamaz.

FASIL IV **NİHAİ HÜKÜMLER**

MADDE 61 **Geliştirici Hüküm**

1. Taraflar, işbu Anlaşma'nın kapsamını ilgili mevzuatları ile uyumlu olarak genişletmek ve desteklemek amacıyla yönelik olarak işbu Anlaşma'nın uygulanması sırasında kazanılan tecrübeler ışığında belirli sektör veya faaliyetlerde anlaşmalar akdetmek suretiyle işbu Anlaşma'yı genişletmek için karşılıklı olarak anlaşabilirler.
2. Aksi üzerinde mutabık kalınmadığı müddetçe, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini takip eden iki yıldan geç olmamak üzere, Taraflar, hizmet ticareti ve yatırımlar konularında araştırmacı mahiyette görüşmelere başlayacaklardır.

MADDE 62

Ekler

İşbu Anlaşma'nın ekleri, Anlaşma'nın ayrılmaz parçasını oluşturur.

MADDE 63

Tadilatlar

1. Taraflar, işbu Anlaşma'da yapılacak her türlü değişiklik veya ilave üzerinde yazılı usulle mutabık kalabilirler.
2. Mutabık kalınması ve her bir Tarafın gerekli iç hukuki sürecine uygun olarak onaylanması halinde, bir değişiklik veya ilave, işbu Anlaşma'nın ayrılmaz parçasını oluşturur. Böyle bir tadilat, anılan süreçlerin tamamlandığının Taraflar arasında yazılı bildirimle yapılan teatisini takip eden ikinci ayın birinci gününde veya Tarafların mutabık kalacağı başka bir süre sonrasında yürürlüğe girer.

MADDE 64

Yürürlüğe Giriş

1. Taraflar, işbu Anlaşma'yı kendi iç hukuki süreçlerine uygun olarak onaylayacaklardır.
2. İşbu Anlaşma, anılan süreçlerin tamamlandığının Taraflar arasında yazılı bildirimle yapılan teatisini takip eden ikinci ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

MADDE 65

Yürürlük Süresi ve Fesih

1. İşbu Anlaşma süresiz olarak geçerlidir.
2. Herhangi bir Taraf, işbu Anlaşma'nın feshini ihbar etme niyeti hakkında diğer Tarafa yazılı bildirimde bulunabilir. Fesih, diğer Tarafa yapılan bildirim takip eden yedinci ayın birinci gününde yürürlüğe girer.

MADDE 66

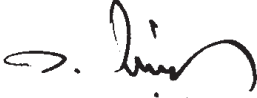
Muteber Metinler

İşbu Anlaşma, hepsi eşit derecede muteber olmak üzere, İngilizce, İspanyolca ve Türkçe dillerinde düzenlenecektir. Farklılık olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

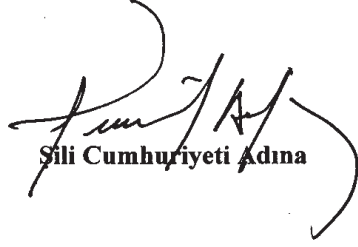

BUNUN KANITI OLARAK aşağıda imzaları bulunan tam yetkili temsilciler, bu hususta tam yetkili olarak, işbu Anlaşma'yı imzalamışlardır.

İki bin dokuz yılı Temmuz ayının on dördüncü gününde, şili Cumhuriyeti, Santiago'da iki orijinal nüsha olarak düzenlenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Adına

şili Cumhuriyeti Adına

2010/ABKY/393975

Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, Şili Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine saygılarını sunar ve Bakanlığımızın 10 Kasım 2009 tarih ve 495094 sayılı Notasına atıfla, Türkiye ile Şili Cumhuriyeti arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) Türk tarafından Dış Ticaretten sorumlu Devlet Bakanı Sayın Zafer Çağlayan tarafından imzalandığını yinelemekten Şeref duyar.

Bahsekonu STA'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde onaylanmasına dair usule ilişkin gerekliliklerden ötürü, STA'nın Şili tarafınca Şili Cumhuriyeti Dışışleri Bakanı Sayın Mariano Fernandez tarafından imzalandığının Büyükelçiliklerince yazılı olarak teyit edilmesinden memnuniyet duyulacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, Şili Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine bu fırsattan istifadeyle en derin saygılarının teyidini yineler.

Ankara, 24 Mayıs 2010

Şili Cumhuriyeti Büyükelçiliği

ANKARA

Nota No. 32/10

Şili Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığına saygılarını sunar ve Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) Şili tarafınca Şili Cumhuriyeti eski Dışışleri Bakanı Sayın Mariano Fernandez tarafından imzalandığını teyit etmekten şeref duyar.

Şili Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığına bu fırsattan istifadeyle en derin saygılarının teyidini yineler.

Ankara, 25 Mayıs 2010

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞIŞLERİ BAKANLIğI

ANKARA

